

FŰRÉSZ GÁBOR¹ – HORTAY OLIVÉR²

Európa gazdaságát meg kell tisztítani az ideológiai béklyóktól

Absztrakt

Az Európai Unió súlyos versenyképességi kihívásokkal küzd. A probléma részben a magas energiaárak következménye, amelyek fő oka, hogy a közösség szankciós és klímacsapdába navigálta magát. Az orosz–ukrán háború nyomán kibontakozó kereskedelmi konfliktusok, valamint a világ legmagasabb karbonadói mesterségesen magas árszinteket eredményeznek és ezen keresztül fokozott inflációs nyomáshoz, az ipar leépüléséhez és negatív visszacsatolási hatásokhoz vezetnek. A közösség civilizációs alapjait jelentő gazdasági erő csökken, a megélhetési feltételek romlanak, a társadalmi stabilitás ingataggá válik, a politikai cselekvőképesség gyengül, így az elit egy része a problémák megoldása helyett újakat idéz elő, ami ismét visszaveti a gazdasági teljesítményt, és így tovább. Jelen tanulmány a több területen is kialakult negatív spirálok közül az EU karbonárázási anomáliáira fókuszál. Bár az intézkedés elsőre talán marginálisnak tűnik, jelentős befolyást gyakorol a versenyképességre és jól szemlélteti, hogy az uniós intézményrendszer ideológiavezérelt törekvései hogyan szorítják egyre szűkebb korlátok közé a közösség gazdasági mozgásterét.

Kulcsszavak: szankciós politika, karbonadó, energiaválság

Az Európai Parlament 2025. november 13-án megszavazta a 2040-es 90 százalékos kibocsátáscsökkentési célról szóló klímarendeleetet, amelynek egyik fontos eszköze a lakossági fűtésre-hűtésre, közlekedésre, valamint mezőgazdasági tevé-

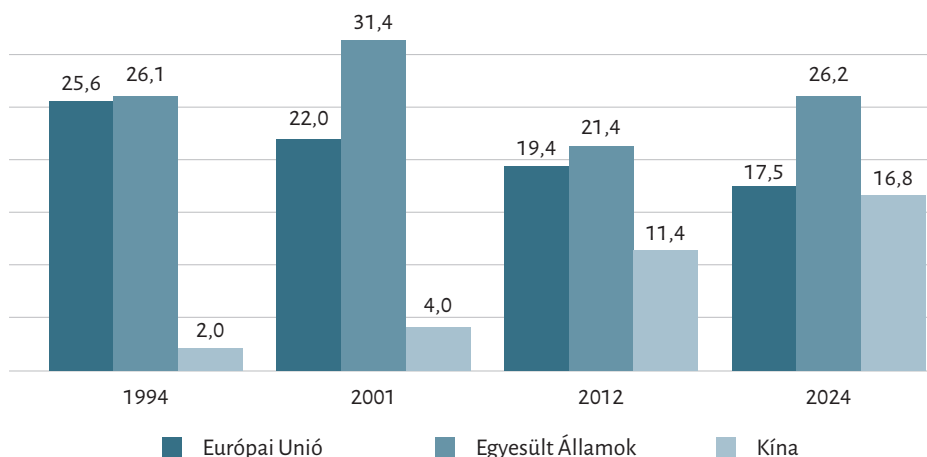
¹ Kuratóriumi elnök, Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány.

² Igazgató, Gazdasági Folyamatok Kutatóintézet, Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány; üzletágvezető, Energia- és Klímapolitikai Üzletág, Századvég Konjunktúrakutató Zrt.; adjunktus, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem.

kenységre bevezetendő, 2028-ban induló kibocsátáskereskedelmi rendszer. Az új karbonadó mintájául az uniós klímapolitika „zászlóshajója”: az iparvállalatokra vonatkozó, húsz éve működő kvótarendszer (ETS-1) szolgál.³

Az európai karbonárázási rendszer pozitív értékeléseit azonban árnyalja, hogy a kiadott jelentések többnyire egyoldalúan a kibocsátáscsökkentésben elért teljesítménnyel foglalkoznak, azzal viszont nem, hogy a rendszer mekkora kárt okoz az EU versenyképességének. Pedig egyre inkább úgy tűnik, hogy a romló relatív gazdasági teljesítmény legalább annyira égető probléma az unió számára, mint az éghajlatváltozás. Az elmúlt harminc évben a közösség részesedése a világgazdaságból 26,1 százalékról 17,5 százalékra csökkent.

1. ábra: A nagy gazdasági térségek részesedése a világgazdaságban (%)

Forrás: Századvég-szerkesztés, Világbank 2025 adatai alapján

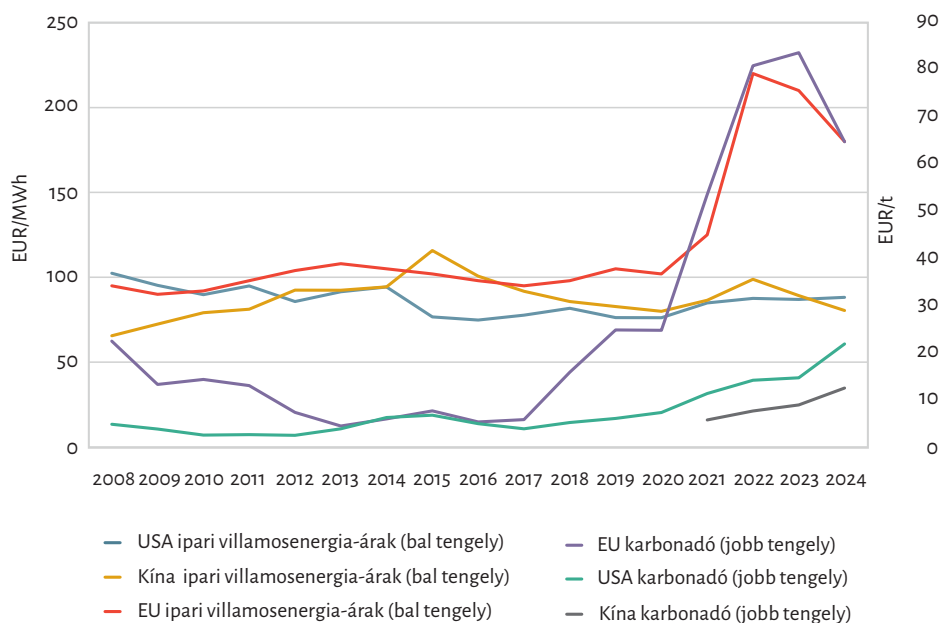
A romló versenyképesség hátterében számos ok azonosítható, amelyek hatásának mértéke időben változik, de ezek közül az elmúlt években egyértelműen kiemelkedően fontossá vált a magas energiaárak problémája.

³ Az emissziókereskedelem lényege, hogy a szabályozó meghatározza, hogy az érintettek (iparvállalatok) összesen mennyi szén-dioxidot bocsáthatnak ki az adott időszakban, majd a mennyiségre kvótákat hoz létre. A kvótákat értékesíti és lehetővé teszi, hogy azokkal kereskedni lehessen. Az érintetteknek az időszak végén be kell mutatniuk, hogy rendelkeznek a kibocsátásaik fedezésére elegendő kvótával.

A szankciós és karbonfelár megfojtja az európai ipart

Az európai ipar jelenlegi mélyrepülésének egyik központi oka, hogy egy uniós iparvállalatnak 2024-ben csaknem háromszor annyit kellett fizetnie egy tonna kibocsátott szén-dioxid után, mint egy amerikai, és ötször annyit, mint egy kínai versenytársának (a különbség 2023-ban még nagyobb: hatszoros és kilencszeres volt). A terhek több szinten is sújtják az ipart, ugyanis a kvóták a teljes értékűen áthaladnak, és így például az erőműveknek is vásárolniuk kell belőlük a kibocsátásaik után. Az ábrán látható, hogy a karbonárak 2017-es megugrásával az európai energiaárak elváltak más nagyrégióktól. A különbség a 2021-es energiaválsággal, majd a 2022-es orosz–ukrán háború nyomán kibontakozó kereskedelmi konfliktusokkal fokozódott, és mostanra az ipari villamosenergia-árak az EU-ban több mint kétszer olyan magasak, mint az USA-ban és Kínában. A különbség nagy része a radikális klímapolitika okozta karbonfelárral, valamint a szelektív vásárlási gyakorlat okozta szankciós felárral magyarázható.

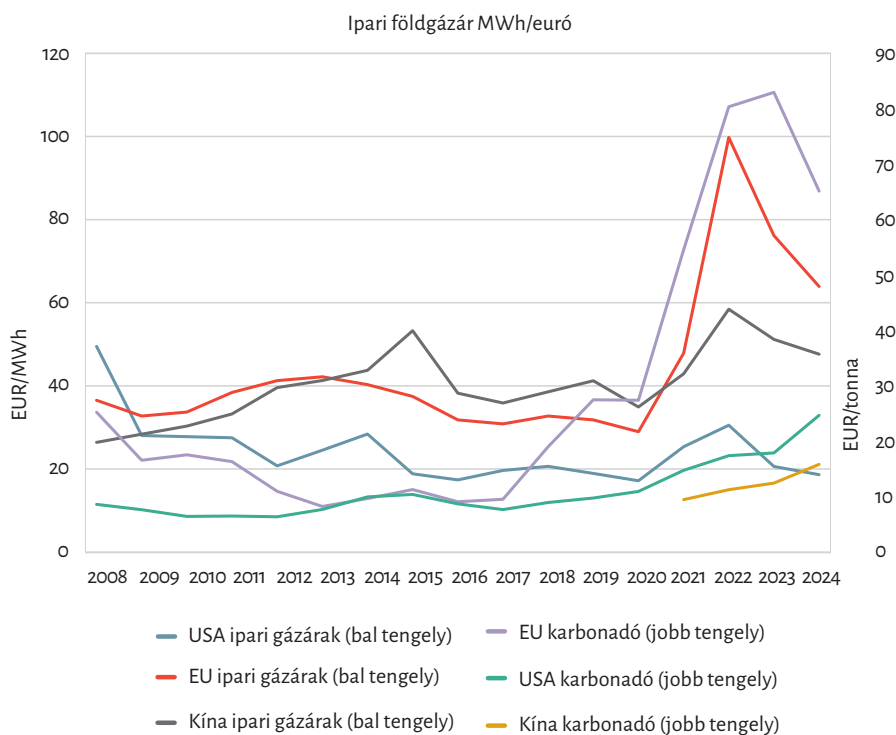
2. ábra: Ipari villamosenergia- és karbonárak az EU-ban, az USA-ban és Kínában

Forrás: Századvég-szerkesztés, CEIC 2025a, EIA 2025a, Eurostat 2025a, Trading Economics 2025 adatai alapján

A kvótaárak emelkedése ráadásul negatív visszacsatolási hatásokat is eredményez. A koronavírus-járvány utáni időszakban például a szigorodó kibocsátási célértékek szűkítették a kvótakinálatot, megemelték a karbonárat, ami átgyűrűzött a villamosenergia-árakba, és – a növekvő energiaigénnyel együtt – újra megérette beindítani a szennyező erőműveket. Ez azonban nagyobb szén-dioxid-kibocsátással járt, ami bővítette a keresletet a kvótákra és tovább emelte azok árát. A folyamat következményeképpen a gáztüzelésű erőművek is csúcsra jártak, ami a földgáz piaci árát – a háború és a szankciók okozta emelkedésen túl – is felfelé hajtotta. Részben ez a magyarázat arra, hogy 2024-ben az ipari gázárak az EU-ban több mint négyszer olyan magasak voltak, mint az USA-ban, és 40 százalékkal meghaladták a Covidig tartósan drágább kínai piacon kialakuló árakat.

3. ábra: Ipari földgáz- és karbonárak az EU-ban, az USA-ban és Kínában

Forrás: Százdévg-szerkesztés, CEIC 2025a, EIA 2025a, Eurostat 2025a, Trading Economics 2025 adatai alapján

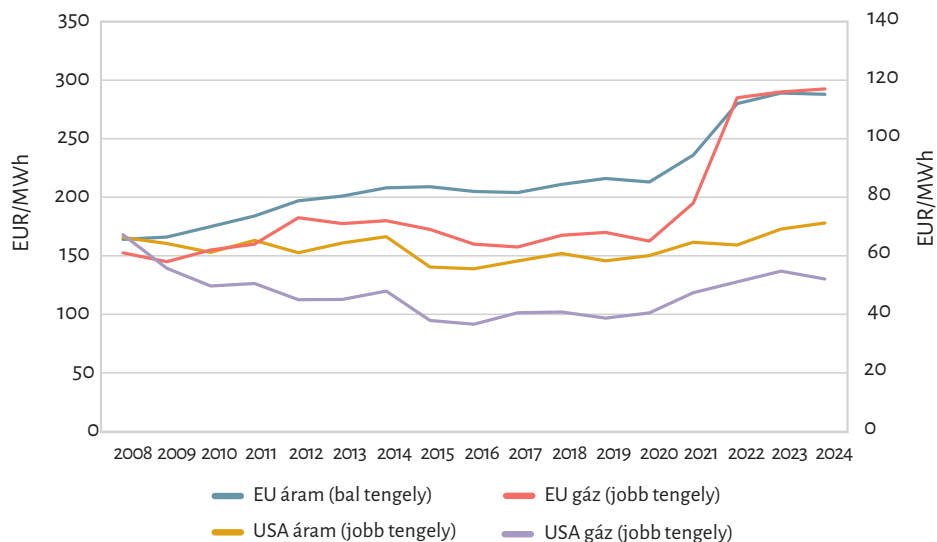
Az EU radikális klímapolitikája és az abból fakadó többszörös kvótaárak semmilyen morális, gazdasági vagy környezetvédelmi érveléssel nem indokolhatók, ugyanis egy tonna szén-dioxidnak ugyanakkora hatása van az éghajlatra nézve, függetlenül attól, hogy melyik kontinensen bocsátják ki. Különösen igaz ez annak fényében,

hogy az EU hozzájárulása a globális emisszióhoz 6 százalék. A klímamodellek szerint az unió hatályos kvótakereskedelmi rendszere a bevezetése óta eltelt húsz évben 0,005 Celsius-fokkal vetette vissza a globális átlaghőmérséklet emelkedését, azaz a közösség súlyos gazdasági károkat vállalt marginális éghajlatvédelmi haszonnért.

A karbonadó kiterjesztése rontaná a megélhetési viszonyokat

A háborús és klímafelárak az uniós lakossági energiaszámlákban korlátozottabban jelentkeztek, ami részben annak köszönhető, hogy a karbonadó eddig nem érintette (közvetlenül) a háztartásokat. A globális különbségek azonban így is számottevők: az EU-ban a lakossági áramárak 60 százalékkal, a gázárak pedig 125 százalékkal voltak magasabbak az amerikai díjaknál 2024-ben (a kínai átlagárakról nem állnak rendelkezésre kellően hosszú, megbízható adatsorok).

4. ábra: Lakossági áram- és gázárak az EU-ban és az USA-ban

Forrás: Századvég-szerkesztés, EIA 2025a, b és Eurostat 2025a, b alapján

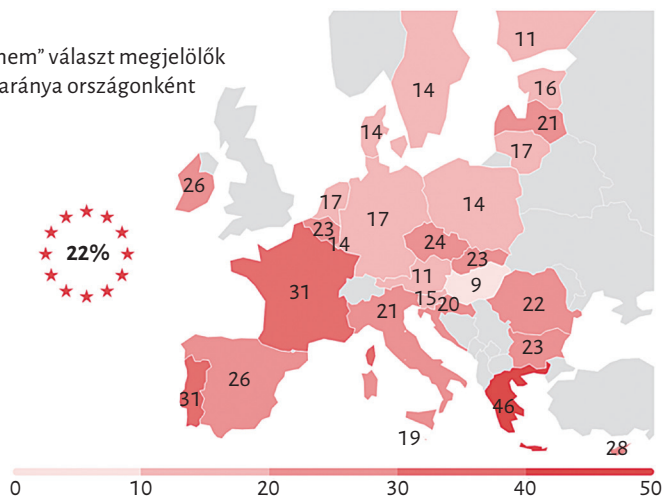
Az áraknak már a jelenlegi szintje is súlyos társadalmi problémákat idézett elő: 2024-ben az uniós polgárok 22 százaléka fűtési, 26 százaléka pedig díjfizetési nehézségekről számolt be. Az országok közötti különbségek legerősebben a tarifaszabályozásban tapasztalható eltérésekkel magyarázhatók. Magyarország például

azért volt képes a legalacsonyabban tartani az érintettek arányát az unióban, mert a rezsicsökkentési program keretében a legszigorúbb tarifaszabályozást alkalmazza.

5. ábra: Fűtési és díjfizetési nehézséggel küzdők aránya az EU-ban

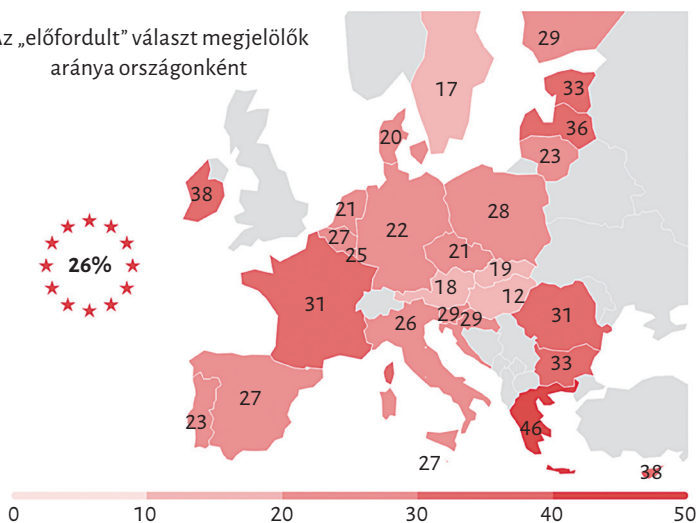
Megfelelően tudja fűteni az otthonát? (%)

A „nem” választ megjelölők aránya országonként

Előfordult-e az utóbbi 12 hónapban, hogy a pénzhiány miatt nem tudtak határidőre befizetni valamilyen közüzemi díjat? (%)

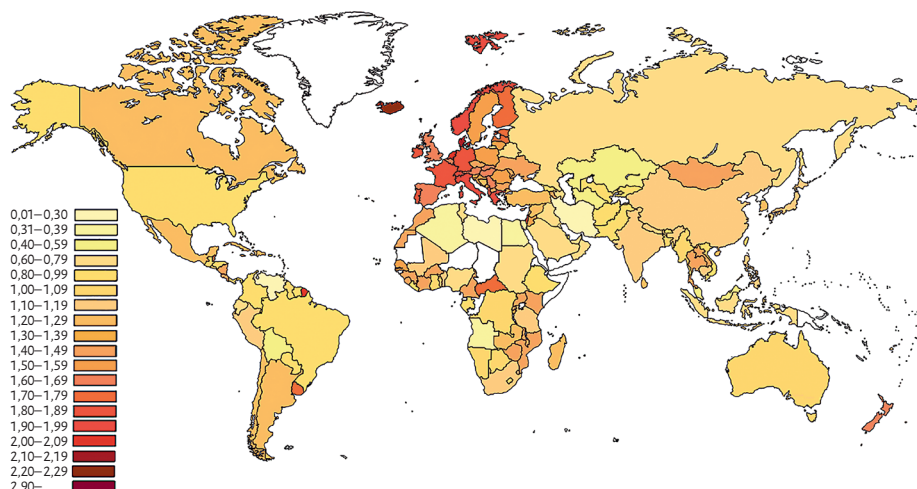
Az „előfordult” választ megjelölők aránya országonként

Forrás: Századvég-szerkesztés, Európa Projekt-kutatás adatai alapján

Az uniós karbonadó lakossági kiterjesztése a feszített helyzetből társadalmi katasztrófát csinálna. A kvótakereskedelmi rendszer bevezetésének technikai feltétele a hatósági árszabályok felszámolása,⁴ ami a háborús felárat azonnal a magyar háztartásokra zúdítaná, a szén-dioxid-kibocsátások elvárt mértékű csökkenéséhez pedig jelentős további drágulásra lenne szükség uniós szinten, ami ugyancsak begyűrűzne a lakossági tarifákba. Az intézkedés annál drasztikusabb mértékben érintene egy országot, minél nagyobb hatósági védelmet nyújt jelenleg a lakosságnak, azaz a legradikálisabb változás a magyar tarifákban lenne tapasztalható. A hatósági árszabályozás megszüntetésének és a karbonadó bevezetésének következményeképpen a magyarok áram- és gáztarifái a jelenlegi 3,9-szeresére növekednének, ami egy átlagos háztartásra nézve évente 575 ezer Ft többletkiadást jelentene. Az EU radikális klímacéljai ráadásul évről évre szűkítenék a kvótakinálatot, így a program indulását követően a tarifákban is folyamatos emelkedésre kellene felkészülni.

6. ábra: Benzinárak 2025 januárjában (USD/liter)

Forrás: Századvég-szerkesztés, GlobalPetrolPrices 2025 adatai alapján

Elszálló üzemanyagköltségek, növekvő élelmiszerárak

Az ipari energiaárakhoz hasonlóan a szankciós felár és a globális összevetésben kiugró adóterhek az európai üzemanyagárakat is felhajtják: egy liter benzinért az EU-ban már most is kétszer annyit kell fizetni, mint az USA-ban, és 65 százalékkal többet, mint Kínában. Európa jelenleg a világon az egyik legdrágább kon-

⁴ Az új rendszerben a karbonkvótákat az energiaszolgáltatók vásárolnák meg, majd annak költségét a lakossági ügyfelekre terhelhetnék, azaz a hatóságilag rögzített tarifák helyett piaci árszabályozást kellene bevezetni.

tinens, ami a szállítási költségeken keresztül szinte valamennyi termék árában megjelenik.

A karbonadó kiterjesztése további drágulást idézne elő. A kibocsátáscsökkentési tervek eléréséhez az intézkedés bevezetésének évében csaknem 50 százalékkal kellene emelkednie az üzemanyagáraknak, így Magyarországon a benzin új egyensúlyi árszintje literenként 872 forintra, a gázolajé pedig 886 forintra növekedne.

A háztartások közlekedési, illetve a vállalatok szállítási kiadásainak drasztikus növekedése mellett a karbonadó a mezőgazdasági munkálatokat is megdrágítaná, amely kiegészülne a gazdák egyéb tevékenységére is kiterjedő karbonköltségekkel. Az új terhek egyrészt visszavetnék a helyi agrárvállalkozások versenyképességét, másrészt begyűrűznének az élelmiszerárakba, ami – az üzemanyagpiaci folyamatokkal együtt – fokozott inflációs nyomást idézne elő. A lakossági szereplőkhöz hasonlóan ráadásul a radikális klímacélok miatt szűkülő kvótakinálat a közlekedési és a mezőgazdasági szektor költségeit is folyamatosan emelné.

Ha a karbonadó kiterjesztése elérné klímapolitikai célját, és 2040-ig 90 százalékkal csökkentené az érintett szektorok kibocsátásait az 1990-es szinthez képest, akkor az EU 0,019 fokkal mérsékelhetné a globális átlaghőmérséklet emelkedését. Az ipari szereplők körében működő karbonadóhoz hasonlóan tehát az új intézkedésre is igaz, hogy elhanyagolható mértékű éghajlatvédelmi haszon érdekében súlyos társadalmi károkat okozna az Európai Uniónak.

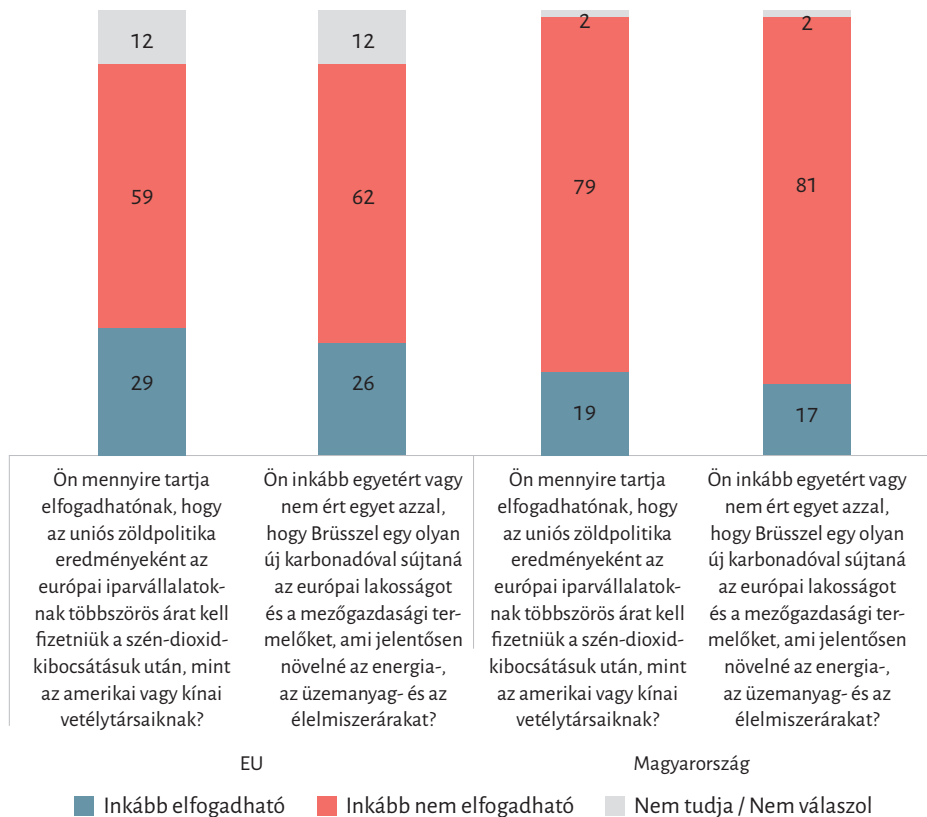
Politikai törésvonalak és társadalmi elutasítottság

Bár a kvótakereskedelmi rendszer kiterjesztésének gondolata eredetileg a radikális zöldektől érkezik, az uniós intézményrendszer törekvéseibe is jól illeszkedik, hiszen új, önálló központi bevételt jelentene. Az európai pártok közötti törésvonalak is a globalista–szuverenista tengely szerint rendeződnek: míg például a zöldek támogatják, a patrióták és a konzervatívok elutasítják az intézkedést.

Az Európa Projekt-kutatás eredményei rámutatnak, hogy a karbonadó kérdése a lakosságot sokkal kevésbé osztja meg, mint az elitet: a többség mind a korábbi kvótarendszer következményeit, mind az új rendszer bevezetését elutasítja.

Az európai iparvállalatokat sújtó karbonadók okozta többletköltséggel az uniós polgárok 59 százaléka, a magyarok 79 százaléka nem ért egyet (az arány Lengyelországban 66, Csehországban és Szlovákiában 65 százalék). Az új karbonadó bevezetését pedig az európaiak 59 százaléka, a magyarok 81 százaléka, a csehek 70, a lengyelek 66, a szlovákok 65 százaléka elutasítja.

7. ábra: A karbonadó társadalmi elutasíthatósága (%)

Forrás: Századvég-szerkesztés, Európa Projekt-kutatás adatai alapján

Konklúzió

Az Európai Unió jelenlegi kibocsátáskereskedelmi rendszere marginális környezetvédelmi haszonért feláldozza a közösség versenyképességét, annak kiterjesztése pedig a társadalom széles köre számára súlyos megélhetési nehézségeket okozna. Az intézkedés szemléletes példája azoknak az ideológiavezérelt intézkedéseknek, amelyekkel az unió központi intézményrendszere korlátozza a gazdaságát és megnehezíti a háztartások mindennapjait. Ahhoz, hogy az Európai Unió megállítsa ipara leépülését és globális versenyképességének romlását, fundamentálisan át kell alakítania a karbonárzási rendszerét, valamint az ahhoz hasonló szabályozásait, és helyette pragmatikus gazdaságpolitikát kell folytatnia. A változást célszerű azelőtt megvalósítani, hogy a károk visszafordíthatatlanná váljanak, a társadalmi feszültségek pedig szétfeszítik a meglévő működési kereteket.

Módszertan

Az ETS-1 kibocsátásra gyakorolt hatásának kiszámításához meghatároztuk a széndioxid-kibocsátás hőmérsékletre gyakorolt hatását. Az IPCC átfogó tanulmánya⁵ alapján 1000 GtCO₂-nek megfelelő kibocsátás átlagosan 0,45 °C-kal emeli a bolygó átlaghőmérsékletét. Mivel az Európai Bizottság számításai⁶ szerint az ETS-1 50 százalékkal csökkentette 2024-ig a közösség szén-dioxid-kibocsátását, és a 2024-es kibocsátás összesen 1,149 GtCO₂-nek felelt meg, így a húsz év alatt összesen (feltételezve, hogy az ETS rendszert nem vezetik be) $43,6 - 32,75 = 10,92$ GtCO₂-t spóroltunk meg, ahol a 32,75 a csökkenő pályán lévő szén-dioxid-kibocsátás kumulált mennyisége. Ez a globális hőmérséklet-emelkedést 0,0049 Celsius-fokkal lassította.

Az ETS-1 rendszer lakossági kiterjesztésével járó lakossági energiadíj-növekedés kiszámításához 388 forintos euróárfolyamot, 2025. novemberi piaci áramadáradatokat és a 2025. évi átlagos gázdíjakat használtuk fel. Feltételeztük, hogy a 2040-es 90 százalékos cél eléréséhez átlagosan 9,6 százalékkal kell zsugorodnia a kibocsátásnak 2025–28 között. A karbonadó bevezetésének évében elérendő kibocsátási célhoz szükséges áremelkedés mértékét a 2024-es átlagos uniós lakossági tarifákból kiindulva, egy empirikus irodalomból vett⁷ árrugalmassági tényező alapján kalkuláltuk. Mivel a rendszer bevezetése feltételezi a hatósági árszabályozás kivezetését, kiszámoltuk, hogy mennyire emelkednének Magyarországon a lakossági tarifák rezsicsökkentési program nélkül, majd ehhez az összeghez hozzáadtuk az európai uniós átlagokból számolt karbonfelárat. Ennek fényében a mostani átlagos havi 9780 forintos gázszámla 38 508 forintra nőne 2028-ra, ez 3,94-szeres növekedés. A jelenlegi havi áramszámla 6673-ról 25 832 forintra emelkedik.

Az üzemanyag keresleti árrugalmasságának meghatározásához egy, az EKB által modellezett árrugalmassági becslést követtünk.⁸ Eszerint 1 százalékos relatív keresletnövekedés hozzávetőlegesen 3,57 százalékos áremelkedéssel jár. Azonos árreakciót feltételeztünk a gázolajra és a benzinre, míg a kiindulási árszintnek 2025 első tíz hónapjának átlagos üzemanyagárát vettük alapnak. Átlagosan éves 6 százalékos kibocsátáscsökkenést feltételezve 2028-ra a benzin ára 594,1-ről 872,02 forintra, míg a gázolajé 604,1-ről 886,69 forintra emelkedik. Az évenkénti árnövekedést megkapjuk, ha a kibocsátáscsökkenéssel megszorozzuk az árrugalmasság multiplikátorát.

⁵ IPCC 2023.

⁶ Európai Bizottság 2024.

⁷ Erias-Iglesias 2022.

⁸ Alvarez et al. 2020.

Irodalom

- Alvarez, I. A. – Nino, V. D. – Venditti, F. 2020: Strategic interactions and price dynamics in the global oil market. *ECB Working Paper Series*, No. 2368.
- CEIC 2025a: *China Usage Price: 36 City Avg: Electricity for Industry: 35 kV and Above*. <https://www.ceicdata.com/en/china/price-monitoring-center-ndrc-36-city-monthly-avg-transaction-price-production-material/cn-usage-price-36-city-avg-electricity-for-industry-35-kv-and-above>
- CEIC 2025b: *China Usage Price: 36 City Avg: Natural Gas: Natural Gas for Industry*. <https://www.ceicdata.com/en/china/price-monitoring-center-ndrc-36-city-monthly-avg-transaction-price-production-material/cn-usage-price-36-city-avg-natural-gas-natural-gas-for-industry>
- EIA 2025a: *Electricity Data Browser*. <https://www.eia.gov/electricity/data/browser/#/topic/7?agg=0,1&geo=g&endsec=vg&linechart=elec.price.us-all.a~elec.price.us-res.a~elec.price.us-com.a~elec.price.us-ind.a&columnchart=elec.price.us-all.a~elec.price.us-res.a~elec.price.us-com.a~elec.price.us-ind.a&map=elec.price.us-all.a&freq=a&ctype=linechart<ype=pin&rtype=s&maptype=0&rse=0&pin=>
- EIA 2025b: *Natural Gas*. <https://www.eia.gov/dnav/ng/hist/n3035us3a.htm>
- Erias, A. F. – Iglesias, E. M. 2022: Price and income elasticity of natural gas demand in Europe and the effects of lockdowns due to Covid-19. *Energy Strategy Reviews*, Volume 44. <https://doi.org/10.1016/j.esr.2022.100945>
- Európai Bizottság 2024: *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the functioning of the European carbon market in 2023*. https://climate.ec.europa.eu/document/download/92ec0ab3-24cf-4814-ad59-81c15e310bea_en?filename=2024_carbon_market_report_en.pdf&prefLang=fi
- Eurostat 2025a: *Electricity prices for non-household consumers – bi-annual data (from 2007 onwards)*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nrg_pc_205/default/table?lang=en
- Eurostat 2025b: *Gas prices for non-household consumers – bi-annual data (from 2007 onwards)*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nrg_pc_203/default/table?lang=en
- IPCC 2023: Summary for Policymakers. In Lee, H. – Romero, J. (eds.) *Climate Change 2023: „Synthesis Report”*. Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Geneva, IPCC, 1–34. <https://doi.org/10.59327/IPCC/AR6-9789291691647.001>
- Századvég 2025: *Európa Projekt*. <https://szazadveg.hu/europa-projekt-2024/>
- TradingEconomics 2025: *EU Carbon Permits*. <https://tradingeconomics.com/commodity/carbon>
- Világbank 2025: *World Bank Open Data*. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>